

Баєрій Г.А., кандидат психологічних наук,
Національна академія Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького

РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ОВОЛОДІННЯ ІНШОМОВНИМИ ЗДІБНОСТЯМИ МАЙБУТНІМИ ПРИКОРДОННИКАМИ

Найважливішим фактором, що стимулює процес іншомовного спілкування та сприяє розвитку іншомовних здібностей, слід вважати мотивацію засвоєння іноземної мови. За останні роки дана проблема досліджувалась в рамках діяльнісного підходу до навчання, розробленого З. Л. Рубінштейном, А. М. Леонтьєвим та іншими психологами.

Керування мотивацією вивчення іноземної мови є однією з центральних проблем методики та психології навчання у ВНЗ. Для оптимальної організації навчального процесу важливо розуміти, в першу чергу, глибоке знання мотивів навчання майбутніх прикордонників, по-друге, вміння правильно виявляти їх та розумно керувати ними.

За словами І. О. Зимньої, «мотив - це те, що пояснює характер даної мовленнєвої дії, тоді як комунікативний намір виражає те, яку комунікативну ціль переслідує мовець, плануючи ту чи іншу форму дії на слухача» [3, с. 41].

У контексті навчання іноземної мови психологічні питання мотивації розглядаються в працях Н. А. Вінніченко, О. М. Ветохова, О. М. Гринчишин, І. О. Зимньої, О. О. Леонтєва, О. М. Петухової, О. Д. Сафіна та ін. Під мотивацією розуміють систему спонукальних імпульсів, що спрямовують навчальну діяльність курсантів за умов позитивної установки викладача, на глибше вивчення іноземної мови, її удосконалення і прагнення розвивати потреби пізнання іншомовної мовленнєвої діяльності [3, с. 41].

За однакових умов, позитивна навчальна мотивація не може забезпечувати легкого та швидкого оволодіння навчальним матеріалом у випадку, якщо в того, хто навчається, недостатньо розвинуті здібності до цього предмета [1]. Адекватна навчальна мотивація і сильна воля допомагають навіть курсантам із середніми здібностями досягти високих результатів у навчанні, але не забезпечують легкості та швидкості процесу набуття знань, формування навичок і вмінь.

Практика показує, що протягом одного навчального року ставлення курсантів до різних видів іншомовної мовленнєвої діяльності може різко змінюватись в позитивну чи негативну сторони. Це, в свою чергу, залежить від стилю роботи викладача (постійне використання лише одного підручника, одноманітних видів вправ послаблюють позитивні емоції, і курсант перетворюється на пасивного спостерігача), від матеріальної бази закладу, від результату навчання.

У загальній структурі мотивації домінуючим є основний мотив, що визначає навчальну діяльність і формування відношення до неї. Це пізнавальний мотив, оскільки в його основі закладене постійне прагнення до пізнання; а також має місце зв'язок із змістовною та організаційною стороною самої навчальної діяльності.

Пізнавальні мотиви в процесі розвитку іншомовних здібностей майбутніх прикордонників диференціюються таким чином: інтерес до іноземної мови сприяє формуванню мотивів до аналізу мовних явищ, різноманітних за формою і змістом заняттям іноземної мови, до розвитку лінгвістичного мислення; можливість використання іноземної мови як засобу обміну інформацією, отримання знань з її допомогою, вивчення культури, історії, розвитку і сьогодення країни мови, що

вивчається, розширення кругозору формує мотив ставлення до іноземної мови як необхідного засобу пізнавальної діяльності [2, с. 7]. Мотиваційний аспект має вирішальне значення також і для активізації всіх психічних процесів - мислення, сприймання, розуміння і засвоєння іншомовного матеріалу. Для цього необхідно підвищувати рівні мотивації, сприяючи розвитку пізнання та інтелектуальної діяльності у курсантів, прагнучи зрештою підвищити ефективність процесу навчання.

Формування стійкого рівня мотивації навчання вимагає від викладача підбирати відповідні навчальні матеріали, які б представляли собою когнітивну, комунікативну, професійну цінності, що носять творчий характер, стимулювали б розумову активність майбутніх прикордонників. Використання в навчально-виховному процесі з іноземної мови культурологічного матеріалу створює умови, що мотивують навчальний процес, а також сприяє поглибленню і розширенню сфери пізнавальної діяльності курсантів.

Таким чином, лише належна психологічна підготовка викладача забезпечуватиме ефективне формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх прикордонників, які гідно представлятимуть Україну під час спілкування з іноземцями.

Список використаних джерел

1. Вінніченко Н. А. Вплив проблемно-комунікативного курсу навчання англійської мови на психологічні характеристики тих, хто навчається: Автореф. дис. ... канд. псих. наук: 19.00.07 / Харківський педагогічний ун-т ім. Г.С. Сковороди. - Харків, 1995. - 18 с.
2. Гринцишин О. М. Розвиток мотивації оволодіння іноземною мовою в умовах вищого військового навчального закладу: Дис. ... канд. псих. наук. - Хмельницький: Вид-во нац. Академії ДПСУ, 2003. - 150 с.
3. Зимняя И. А. Индивидуально-психологические факторы и успешность научения речи на иностранном языке // Иностранные языки в школе. - 1970. - № 1. - С. 41.